

Ured
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA Erjavčeva 4a

ISTRA

Pretsjednik vlade i ministar vanjskih poslova dr. Milan Stojadinović posjetio je službeno Rim.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

AVTARKIJA

Dr. Milan Stojadinović u Rimu Svečani doček u Italiji — Pisanje štampe

Pretsjednik vlade i ministar vanjskih poslova dr. Milan Stojadinović otputovao je 5 o. mj. u Rim. Rimski dopisnik »Obzora« javlja slijedećeg dana o tome slijedeće:

Posljednjih dana talijanska štampa je jasno istaknula, da za uzajamno razumijevanje i poštivanje nisu za sada potrebni nikakvi novi sporazumi, te da je sporazum od 25. marta o. g. dovoljan, da dovede u sklad interese Italije i Jugoslavije. To znači, da ovaj sporazum sada i u buduću treba poštediti od svakog potresa međusobnih odnosa dvojice jadranskih susjeda. Sve ono, što je u tim odnosima bilo negativnoga, odstranjuje se, a pozitivnim elementima daje se prednost. Zato je prema jednostranoj ocjeni talijanske štampe sporazum od 25. marta o. g. zgodan i koristan regulator susjedskih interesa i potreba. Za informiranje talijanske javnosti štampa je svestrano prikazala dosadašnji efekat sporazuma, koji su prije osam mjeseci grof Ciano i dr. Stojadinović potpisali u Beogradu. Ovaj put je naglašeno još jače nego u ožujku sve ono, što približuje Italiju i Jugoslaviju. To nisu samo stare trgovačke veze i kulturni kontakt, nego također zajednička potreba mirnog razvitka i privrednog dopunjavanja. Dobro susjedstvo prožeto iskrenim prijateljskim osjećajima pojačat će, kako talijanska štampa predviđa, privrednu suradnju i proširiti obujam trgovačke izmjene dobara i konačno učvrstiti još više razvoj kulturnih veza, dok političko sporazumjevanje i dogovaranje moći će mirno teći po jednom normalnom historijskom procesu. Tako bi se, kako se u Rimu želi, trebalo pokazati u svim zajedničkim pitanjima međusobno razumjevanje. Svejedno je pri tome, da li su temeljne političke linije iste, jer u prijateljskom uređivanju uzajamnih interesa rezultat će uvijek ono, što je pozitivno. To bi trebao biti putokaz pri provedbi ožujškog sporazuma, kako u blizju, tako i u daljoj budućnosti.

»Giornale d' Italia« smatra, da se više ne može pokolebati talijansko-jugoslavenski sporazum, a u vezi s time »Messaggero« izrazuje priznanje i zahvalnost dru. Stojadinoviću, što je u posljednjih nekoliko mjeseci prozreo i spriječio razne maneuvre, koji su, kako ovaj list kaže, imali svrhu da uzdrmaju talijansko-jugoslavenski sporazum.

»Popolo di Roma« naglašuje, da je ovom sporazumu, koji se mora progresivno razvijati, osigurana trajnost, jer je prirodjena Italiji i Jugoslaviji, kao mladim narodima da dovede do izražaja samo ono, što je pozitivno a sve drugo da stave na stranu. U istom smislu pišu i drugi listovi, naglašavajući da su već pružili mnogi dokazi dobre volje, pa da zato u svim pitanjima, koja direktno interesiraju Italiju i Jugoslaviju, može biti provadjano objektivno i opravdano ocjenjivanje obostranih interesa uvijek na bazi jedne miroljubive politike.

Od listova u Jugoslaviji donijela je »Samouprava«, glavni organ JRZ, uvodni članak u kojem kaže:

Historija ima svoje zastoje i svoja razdoblja. Narodi imaju svoja svanuća i smrknuća. Mnogo je travom zaraslih lo-

gora i ređuta. Nova ideologija je na pomolu. Putevi su sporni, prvaci protivopoloženju, diskusije zaoštrene. Problemi dnevnog života ukršteni su i pomiješani sa putevima rasa i prestiža. Jedni su za nove puteve, dok drugi nalaze, da se bolje maršira u starim čizmama... A novo ka starom treba saobraziti! Svak i sve imaju svoje kritičare. Ali mi ne smijemo zapinjati na svakom kamenu, niti se jurimice trpati u tuđi ukus. Mi ne tražimo maj u decembru, ali znamo da se ovoga mjeseca slavi dan rođenja Onoga Velikoga, koji je učio miru, slozi i dobroj volji. Naš veliki politički šef polazi u posjet narodu, koji je bezmjerno propatio; koji je za našu sudbinu prolijevao svoju junačku krv i svoje zlato. I mi znamo, da gospodin dr. Stojadinović odlazi u Rim ispunjen osjećajima priznanja za susjede koji su i sami prošli mnogi trnoviti put, tražeći svjetlije puteve budućnosti.

Zbir radosti, kojima naš narod prati svoga šefa Vlade na ovom putu mira i dobrote, izvire iz naše narodne sklonosti, da se zamisli i da samjerava. Jer naš narod poštuje svačiju pravdu i ima budnu misao za svačije slavne datume. Znajući, u svojoj stradalackoj misli, da životi raznih naroda nisu matematičke formule, već da su njihove linije direktrise vučene rukom od mesa i kostiju, naš narod, uz svoje brige i nevolje, shvaća i nevolje drugih, težeći da se sačuva krivoga suda. Prenaseljena jednim dobrim i vrijednim narodom, Italija se ne plaši svoga broja. Radjanjem Italija se umnožava i postaje temeljitija. Talijani su vatreni nacionalisti, a talijansko vodstvo je u rukama jedne slavne dinastije i jednog velikog političkog šefa, čije je svako djelo jedno prevećano rodoljublje.

I kad šef naše politike, sin naše šumadije, ide u zemlju najljepšeg neba, najljepšeg cvijeća i najljepše pjesme i kad primi njihov pozdrav na jednom od najljepših jezika, kroz koji se vrši zračenje iz antičnosti, neka im sa uvjerenjem preda naša duboka osjećanja za njihovo svekoliko dobro, kao od naroda, koji umije da se nadgledne u sudbini, koji umije da ispita svoje potrebe i svoju savjest i koji zna svoje mjere i mogućnosti.

Veliki talijanski poeta Leopardi, pjevajući Italiji, jadicovao je prije stotinu godina:

»O patria mia, vedo le mura e gli archi!

E le colonne e i Simulacri e l'erme,
Tori degli avi nostri,
Ma la gloria non vedo...«

Ali, i Leopardi i Geruci mogu, pri svjetloj današnjici Italije, mirno počivati svoje rodoljubive sne. Došla je i slava. Ona se danas pjeva kroz cijelu Italiju i talijansku emigraciju. Njeno ime je »Glovinazza«.

DR. STOJADINOVIĆ NA POTI SKOZI NAŠE KRAJE

Postojna, 5. decembra 1937. (Agis). — Danes dopodne se je u vlakom čez mejo pri Postojni pripeljal ministarski predsednik in zunanji minister dr. Sto-

gaga ne, vsaj svoje življenje. Bori se na vse strani, da iztrga s svojimi rokami, s svojega vrtička, kar se da. Kolikor mu ne navreže vaščani, vodi on po svoje tudi avtarkično gospodarstvo. Imamo pa tudi bogataša, ki ima premoženje, godove zemljišča, ki v redu gospodarji in dela. Tudi on je, kolikor se drži v primitivnosti, avtarkist. Med obema pa je lahko velika razlika. Mogoče nam bo ta paralela razložila nasprotje, ki si ga predstavljamo med državami z avtarkičnim gospodarstvom, med onimi, ki so revne in bogatimi, med onimi ki brezplodno trošijo svoja bogatstva in pa med onimi ki skrbno gospodarijo. S tem je tudi razložena in jasna posledica, ki v enem ali drugem slučaju zadene prebivalstvo.

TRI SMRTNE NESREČE U KRAPANJSKOM RUDNIKU

Puša, dec. 1937. -- 1 o. mj. dogodila se opet velika nesreća u Krapanjskom rudniku. Jedan plaz ugljena zatrpao je Jakova Silića, Martina Drandića i Miju Mirkovića. Ostali su mrtvi!

Stojadinović Milan. Postojna je bila ob tej priliki v radostnem in svečanem razpoloženju. Očividec je naštel čez 20 jugoslovanskih zastav, kolodvor sam pa je bil prepreden s preprogami in okrašen z zelenjem. Potniki, ki so prihajali in odhajali z različnimi vlaki protiv Rakeku ali pa obratno, so bili deležni presenečenja. Mrzlično razpoloženje je vladalo tudi med uslužbenci carine, policije in železnice, ki ta dan niso povzročali potnikom prav nobenih neprijetnosti, niti niso opravljali običajnih, sicer nepotrebnih formalnosti razen vidiranja potnih listov.

Tudi v št. Petru na Krasu je bilo vse praznično razpoloženo, kjer se je pa vlak, v katerem se je vozil jugosl. ministarski predsednik ustavljal samo za nekaj minut. Pokazal se je tudi na oknu svojega vagona, bilo pa ni tu nikakih uradnih pozdravov. Pač pa so bile ob progli razvrščene vojaške čete v prazničnih uniformah.

UMRO JE

NADBISKUP ZAGREBAČKI
I METROPOLITA HRVATSKI

Dr. ANTE BAUER

Zagreb, 7. dec. 1937. — Danas u 4 sata poslije podne iznenada je preminuo dr. Antun Bauer, zagrebački nadbiskup i hrvatski metropolit u svojoj 82. godini života. Pokojnik je u posljednje vrijeme sve češće i češće pobolijevao, pa se je zhalo, da je njegovo stanje kritično.

Nadbiskup dr. Antun Bauer rodio se u Breznici, nedaleko Bisaga, 11. veljače 1856. godine u porodici, koja se doselila iz Gradišća. Sin je obitelji koja je imala 15 braće i sestara. Gimnaziju je svršio u Varaždinu, a godine 1873. prelazi u zagrebačku »crnu školu«. Tamo svršava dva zadnja gimnazijska razreda i bogosloviju. Zatim studira u Budimpešti i Beču. Zaredjen je 15. 25. i 27. srpnja 1879. Najprije je službovao kao kateheta u Sameboru, a zatim kao kateheta u zagrebačkoj gornjogradskoj gimnaziji. Početkom listopada godine 1887. postaje suplent na teološkom fakultetu, a naredne godine izvanrednim profesorom temeljnoga bogoslovlja. Kao profesor bogoslovije istaknuo se je kao vrstan bogoslov i urednik »Katoličkoga lista«. Dr. Bauer je bio i odličan učenjak te je napisao nekoliko vrlo vrijednih bogoslovnih djela. Uz to je on i jedan od onih koji su udarili osnove naše suvremene filozofije te je kao takav postao prvi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Sveučilišni profesor dr. Antun Bauer je jedan od ljudi, koji udariše temelje hrvatskom zadrugarstvu.

Nadbiskup Bauer bio je 24. godine sveučilišni profesor i kao takav bio je g. 1907. izabran rektorom. Njegove veze sa sveučilištem nisu bile prekinute ni kasnije te je on jedan od najvećih dobrotvora zagrebačkog sveučilišta. On je poklonio velike komplekse zemljišta Medicinskom fakultetu, Gospodarsko šumarskom fakultetu u vrijednosti od preko 20 milijuna dinara.

Nadbiskupom je postao godine 1911. Politički je prije rata aktivno djelovao kao član i zastopnik Srpsko-hrvatske koalicije.

Za nas je naročito znamenit po svojoj odluci 1931. godine koju je donio kao zagrebački nadbiskup i hrvatski metropolit i u kojoj je odredio da se na dan sv. Josipa te godine održe u svim katoličkim crkvama molitve za progonecne sunarodničke katolike.

Sjećajući se tog velikog čina pokojnog metropolita hrvatskog kličemo mu iskreno »Slava mu!«

stva za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

stava za mednarodna obračunavanja itd. itd. Vse to združeno vede gotovo le k enemu izhodu: pomagajmo si takoj sami, če hočemo, da nas ne bo svet usužnjil. Zato moramo brez dvoma ta korak smatrati v današnjih dneh, sicer kot nekaj logičnega, a vendar kot nekaj izrednega. Brez dvoma bo zato ves svet z zanimanjem sledil tej novi notranji borbi, kolikor se bo dejansko izvajala, to tembolj, ker se to dogaja v dvajsetem stoletju.

Kakšne bodo posledice te nove gospodarske politike? Težko je odgovoriti danes na vprašanje, ki je še odprto. Do sedaj je Rusija morda edina država, ki je zaprla svoje meje v sveh ozirih, torej tudi v gospodarskem. Toda tega ne izvaja tudi ona absolutno, ampak le v toliko, kolikor je njej v korist. Tudi bi sicer tu primera ne bila na mestu.

Povsod lahko srečate človeka, ki je napravil vse svoje premoženje in se moral zariti v največjo revščino in skromnost. Često imajo tudi občine nekje v samoti in puščobi majhno hišico z vrtičkom za kakega občinskega reveža. Ta si skuša sam, kolikor mu je pač mogoče ohraniti, če dru-

O PRAVDI

Duhovni život ljudski sastoji se iz tri oblasti: iz duhovne, voljne i osećajne, koje su jedna drugom uslovljene, kao što su jedno drugom uslovljeni svetlost, energija i toplota sunca. Pre nego što će čovek da pristupi izvršenju svoje zamisli, njegova ga savest ili bodri ili odgovara, već prema tome, da li je njegova zamisao u skladu sa zakonom pravde ili nije. Izvede li neko svoju zamisao u delo po odobrenju svoje savesti, njegovu osećajnu oblast smesta obuzimaju spokojstvo, radost i hrabrost, u većoj ili manjoj meri, već prema veličini i značaju učinjenog dobrog dela. Ukoliko njegovu spokojstvo i njegova radost i hrabrost postaju veći, utoliko jača postaje i njegova dobra volja i u toliko vedriji i zdraviji postaje njegov duh i, tim samim, u toliko energičniji postaje i njegov karakter, kao rezultanta sviju sila u njemu. Naprotiv, postupi li neko protivno diktatu svoje savesti, neizbežno i smesta po izvršenom zločinu obuzimaju njegovu osećajnu oblast opšti nemir, neraspoloženje i strah, i to u toliko većoj meri, u koliko je veći zločin počinio i više zla i štete drugima nanese. Otuđa, za svakog pojedinca, svaki njegov preživeli dan, jeste i njegov sudnji dan.

Paralelno i srazmerno sa nemirnom, neraspoloženjem i strahom u zločinčevoj osećajnoj oblasti, zamaćuju i razboljavaju se i njegova duhovna i voljna oblast i pada mu karakter postepeno, ali izvesno, tako da najzad u njegovom biću konačno bankrotiraju sve pozitivne snage u korist negativnih sila i on najzad svršava kao nitkor, skol i podlac, bilo samoubistvom, bilo na robiji ili u zatvoru, bilo u bolnici ili ludnici, bilo od osvetničke ruke.

Ali takav bedni kraj zločinčev nije jedina kazna izrečena za njegove zločine od večne pravde. Svoje poslednje dane zločinac provodi u bonom uverenju, da će njegova zločinačka dela ispaštati i njegova najbliža i najdraža okolina: njegova deca i njegovo daljnje potomstvo, sve »do devetog kolena«, dokle god pravda ne bude u celosti zadovoljena. I baš to mučno uverenje ili bar takav predosećaj, je za njega još teža kazna i od same preremene i nasilne smrti njegove. Jer potomstvo ne nasleđuje samo bruku i čas glas svoga preda — zločinca, nego, po zakonu nasleđa, ono nasleđuje i svo pravoletstvo njegovog nekaraktera. Isto onako, kao što i potomci pravednika i mučenika ne nasleđuju samo kapital u dobrom glasu, ie po tradiciji, časti i slavi svojih preda, nego nasleđuju i sav blagoslov njihovog dobrog i energičnog karaktera, »sve do devetog kolena«. Zar Neron, koji je suvereno raspomagao ne samo ogromnom moću i vlašću, nego i neizmernom materijalnim bogatstvom, nije završio svoj sramni život u uverenju ili predosećanju, da je sa svojim svirepim zločinima i nepravdama iskopaao grob ne samo sebi, nego i prostranom rimskom carstvu, da bi njegova zločinačka ispaštala i svi oni, koji su ga podržavali i time bili su krivci za tolika zla? S druge strane, zar car Lazar, koji je dao »sve za obraz, a obraz ni za šta« i koji se bio opredelio za »carstvo od onoga svetla«, zar on nije za svoje mučeništvo pravično nagrađen time, što je u nasilnu smrt na Kosovu Polju pošao s bezgraničnom verom, da je na kosovskoj Golgoti izgradio granitne temelje slobodi celoga viteškoga soja svoga? I zar slepi guslari, za savestno i mučeničko propovedanje uzvišene nauke i vere Cara Lazara, nisu pravedno nagrađeni time, što su, sami nepismeni, krvlju svoga viteškog naroda ispisali besmrtno evanđelje Novog Doba i ustan »carstva Božijeg na zemlji«.

Sve nepravde i uopšte sva zla, od kojih na burnom okeanu vremena pati i stenje čovečanstvo, dolaze isključivo od nekarakternih ljudi: od licumera i lažova, nasilnika i nepravdednika, odnosno od njihove zle volje. I svako ljudsko zlo rađa gore i najgore zlo. Ali, kad »prevrši dara meru«, božanska pravda iz osnova ruši sve troje, da bi na ruševinama njihovim triumfovala suptivna dobra. U toj istini ogledaju se i krajnji plemeniti cilj ljudskih zala i vladavina božanske pravde, koja, na kraju kraja, — sredstvom grize zločinačke individualne i kolektivne savesti s jedne i pobunom čiste individualne i kolektivne savesti pravednika s druge strane, — sve zloupotrebe slobodne volje ljudske pretvara u pozitivne snage opšte slobode, kao sinteze sviju vrsti rationske zakonitosti.

DR. IVO MOGOROVIĆ

»TERMINI« ODGAĐJA DVOJEZIČNE BROJEVE NA NEODREĐENO VRIJEME

Rijeka, dec. 1937. — Iza prvog sveškog posvećenog hrvatskoj književnosti, imala je revija »Termini« da izadje opet dvojezično kao talijansko-srpski, odnosno talijansko-slovenski broj. Doznajemo, međutim iz krugova veoma bliskih uredništvu te revije da je izdavanje daljnjih »talijansko-jugoslavenskih zvezaka« odgođjeno na neodređeno vrijeme.

Odjek revije »Termini« u Italiji

Glasište irščanskog fašizma »Popolo di Trieste« objavilo je 30 nov. u rubrici »Nista i nešto«, koju je uzelo pred maio vremena, vijest da je talijanski pisac Giovanni Comisso ogorčeno vratio reviju »Termini« koju su mu bili poslali. Ali Comisso nije vratio revije zato što su u njoj i hrvatski sastavci, već zato što su sastavljali talijanske antologije u reviji ispastili njegovo ime. Comisso je oduševljen fašista, ali se u pismu reviji »Termini« toliko zaboravio da je napisao po citiranom »Popolo«:

»Zalim da sam sudjelovao u oslobodjenju Rijeke gdje se tiskaju »Termini«.

Naša akademska omladina

Naša omladina prije rata i sada

I. Prije rata

U prvim borbenim redovima svakog naroda nalazi se omladina. Ona se bori žestoko, glasno i otvoreno. Katkada je pretjerana u svojim zahtjevima i neobuzdana, ali njezina borba je borba u krajnjoj liniji uvijek odraz zahtjeva naroda kome pripada. To osobito vrijedi za omladinu malih i potlačenih naroda. Među omladinom najviše se ističe akademski omladina, zanoseći se velikim idejama pravde i slobode, koje je naučila iz knjiga i iz iskustva drugih naroda.

Moramo priznati da je naša predratna akademska omladina u današnjoj Julijskoj Krajinu sudjelovala požrtvovno i velikim elanom zajedno sa svojim narodom u borbi za njegova prava. Ona je svim silama nastojala da najviše pridonese u borbi za kulturno i političko oslobodjenje svog naroda. Okupljala se u kulturna i politička društva, agitirala u narodu za nacionalne liste kod izbora, ustanovljavala čitaonice, prosvjetna i druga društva koja su radila na podizanju naroda.

Imala je doduše moćne neprijatelje koji su se dičili starom kulturom i tradicijama, pa prema tome i uplivom ali je ona, saradjujući sa ostalom narodnom inteligencijom, imala uza se kompaktan narod, željan slobode i ravnopravnosti. Zajedno sa narodom, medju kojim je živjela, veselila se svijesna, da ide u susret boljoj budućnosti i da vrijeme ide njihovoj borbi u prilog.

Sav taj veliki napor nije bio uzaludan. Iz godine u godinu redale su se pobjede, kako na političkom tako i na kulturnom i ekonomskom polju. Općine sa našim življem prelazile su u naše ruke, našoj djeci je već bilo omogućeno da se izobrazuje na svom materinjem jeziku, narod je preko svojih zadruga prodavao i kupovao produkte i oslobađao se zelenaša. Ukratko: neprijatelj je uzimao na svim linijama i prepustao mjesta onima, kojima su po prirodnom pravu pripadala. Već smo imali i čitav

kadar školovanih ljudi, koji su zauzimali vidljivija mjesta u državnim i privatnim službama. Uspjesi narodne borbe bili bi još veći da nije bilo ubitačne stranačke podvojenosti. Na svaki način ide velik dio zasluga za ove uspjele našim predratnim akademčarima. Iako njihov broj nije bio velik, ali je svaki u svom krugu radio predratno i sa puno optimizma.

Ali su i prilike bile drugačije. Prije rata je ekonomski i kulturni život bio staloženiji, svijet nije poznavao ovakvih perturbacija i prepada. Živilo se donekle bezbrižno i nestašno, jer budućnost nije bila tako neizvjesna, akademski školovanim ljudima dapače lijepo osigurana. Borba, koju je vodio naš narod, iako teška, bilo je legalna i nije provlačila za sobom konfinacije, zatvore i strijeljanja.

Rat je sve iluzije »lijepoj i boljoj budućnosti« uništio. Pretrgao je nit narodnog pokreta. Velik dio našeg naroda iz Julijske Krajine morao je u bjegunstvo, gdje je u austrijskim i mađarskim logorima umirao od zaraznih bolesti, u bijedi i prljavštini, osobito djeca.

Nakon četverogodišnjeg stradanja, vratio se na ostatke svojih domova koje skoro nije više ni prepoznao. Sve uništeno i razrušeno; čitava pokrajina jedno veliko groblje, pokrito još toplim lješevima pripadnika svih mogućih naroda Evrope. I njegovi sinovi i očevi vratili su se sakati ili su ostavili svoje živote na bogzna kojem ratištu.

Ratne strahote ne samo da su mijenjale kartu Evrope, već i ljude, njihov život i mišljenje. Još se naš narod nije ni snašao na ispačenoj zemlji, dobio je protiv svoje volje novog gospodara. Postupci novog gospodara poznati su nam i neću ih detaljnije opisivati.

Za vrijeme rata, kako već spomenuh, veći dio našeg naroda otišao je u bjegunstvo, a poslije rata, u »mirno« doba, velik je dio opet otišao u novo bjegunstvo, samo što to dugo traje i taj »mir« nikako

da prestane. Najprije je otišao onaj slo naroda, koji se je prije rata najžešće borio za slobodu svog naroda, povukavši za sobom postepeno nove generacije koje nisu mogle izdržati borbu sa nejednakim neprijateljem, snabdjevenim svim mogućim nekulturnim oružjem. Pobijedila je gruba sila.

II. Danas

U emigraciji se nalazi i velik dio omladine iz koje se je regrutirao i znatan broj sveučilišne omladine. Većina njih završila je srednje škole u Jugoslaviji a manji dio došao je na ovdašnja sveučilišta direktno iz svoje uže domovine. Položaj i jednih i drugih nije nimalo zavidan. Ne može se ga uspoređivati sa položajem naših predratnih sveučilištaraca, još manje sa položajem akademičara drugih naroda koji su si osnovali svoje države. Taj kvasac naroda, kako ga vole nekoi nazivati, nema gdje fermentirati.

Naši studenti žive bijedno i oskudno, daleko od svojih domova i žalibože, nekoi su već pomalo počeli zaboravljati na svoju užu domovinu. Ispostavljeni su jakim asimilacionim snagama i kao mladi ljudi, skoro odrasli i potpunoma uzgojeni u Jugoslaviji, prilagoduju se neprimjetno i lako novim krajevima i prilikama.

Materijalne prilike prisiljavaju ih da se što prije zaposle i naravno onda su za našu stvar više ili manje izgubljeni. Sudbina uže domovine zanima ih tek nešto više nego ostale kulturne ljude, koji se općenito zanimaju za sudbinu potlačenih i bespravnih naroda.

Ali kao mladi ljudi ipak ne mogu ostati neborbeni, pa svoje mlade energije troše u borbama koje su im bliže, shvatljive njihovom uzgoju i manje opasne, ali koje nemaju ništa zajedničkog sa našim problemima ili barem nisu za nas tako principijelno važne. Uspoređujući ih sa našim problemima, sitnice su to svakidašnje, koje ipak nanose nama ogromne štete, jer se potiskuju i zanemaruju naša pitanja i unáša se nepotreban razdor u naše akademske redove.

Tako se polako akademska omladina silom prilika udaljuje od svog naroda i razilazi sa starijom našom predratnom inteligencijom. Starija inteligencija zapravo pripada prošlosti. Uzgojena u predratnim prilikama i mentalitetu, vrlo se teško snalazi u današnjim previranjima. Ona postaje pomalo konzervativna i umorna od preživljenih događaja. Na nove događaje reagira sporo i resignirano. Omladina, ona borbeno, neshvatljiva joj je i tuđa. Svakako stoji to, da si nije znala uzgojiti novu generaciju, koja bi vodila u novim prilikama borbu isto onako odlučno kao što je to ona nekada činila.

Paziti moramo da nas događaji ne preteknu ili mimoidu. Istina, problemi koji se nameću današnjem mladom inteligentu — emigrantu, teški su i perspektive zastrašujuće. Avet oružja svuda straši. Uskomešao se cijeli svijet. Ratne posljedice uvukle su u borbu i omladinu ostalih naroda, pobijedjenih i pobjednika, jer rat nije skoro nikome donio željenih uspjeha. Mjesto mira nastao je strah pred novim pokoljem i sve što se čini, čini se u strahu pred budućnošću. Sve obuzima neka groznica. Nadmetanju lijepim frazama, iza kojih se kriju zbjeljena opova i ogromne količine drugog ubojitog oružjanitko ne vjeruje.

A šta nam može novi rat donijeti? Vrlo dobro znamo šta nam je donio svjetski rat, osobito nama. Budući rat već po svojoj prirodi ne može donijeti drugo, do li novo neizmerno uništavanje ljudi i ljudskih dobara. Ne smijemo se nikako zanositi za onima koji u ratu vide najbolji sport za mlade ljude i čeljenije njihove volje. To je sarkazam i zločin. Taj zločinački »sport« već osjeća na svojoj koži španjolska i kineska omladina. Pa šta bi tako daleko išli tražiti primjere, kada ih imamo kod naše rodjene braće, koji su morali žrtvovati svoje mlade živote na afričkim ratištima.

Saradjuvati bi morali sa onima, koji su voljni da podupru našu borbu te zainteresirata ih za naše probleme, koliko ih ne poznaju; dapače, prikazati im da je to isto tako njihov problem. Saradjuvati i sa sveučilištarcima u inozemstvu, jer smo sami preslabi, da riješavamo tako krupna pitanja koja ovise o čitavom sklopu svjetskih problema. Danas je čitav svijet međusobno povezan različitim interesima ekonomske i političke prirode, zato i takva zabuna, kada se na bilo kojem dijelu svijeta nešto dogodi, pa bilo i na sasna suprotnoj strani globusa.

Osim svojih problema, morali bi upoznati i pitanja i život ostalih manjina u Evropi i saradjuvati sa njezinim akademskom omladinom ukoliko je to moguće. Mišlim da ima vrlo malo manjina u svijetu, koje bi bile u svojim životnim pravima toliko prikraćene koliko je naša.

Na svaki način akademska je omladina prva pozvana, da vodi računa o narodu iz kojeg je izašla, pa makar silom prilika ne živi s njime. Ona ne smije klonuti pred teškim zadatkom, premda joj je djelokrug rada ograničen. Idemo u susret teškim časovima i ne možemo se pohvaliti da gledamo na bližu budućnost takvim optimizmom, kao što je naša predratna mlada inteligencija gledala početkom godine 1914.

AKADEMIČAR.

BEOGRADSKA „JAVNOST“ I REVIJA „TERMINI“

Daljnjii dvojezični svesci odgođjeni na neodređeno vrijeme

Posljednji broj časopisa »Javnost« koji izlazi u Beogradu donosi članak pod naslovom: »Kulturne veze i propaganda fašizma«, kojega donosimo u cjelosti:

U znaku jugoslovensko-talijanskog prijateljstva objavila je periferijska revija »Termini«, koja izlazi na Rijeci, zaseban broj, posvećen isključivo talijansko-hrvatskim kulturnim odnosima, nakon čega bi imao da uslijedi i jedan srpsko-talijanski, pa jedan slovenačko-talijanski broj. Već, dakle, to mirišti na staru tezu o »vještačkoj krpariji, stvarnoj u Versaju«, koja čak ni na čisto književnom terenu ne može da se nadje zajedno...

Ali to nije sve. U književnom pogledu je taj broj takav, da su ga najoštrije napali i »H. Dnevnik« i »Obzor«, od kojih ovaj posljednji iznosi beskrajn niz najfrapantnijih grešaka i besmislica, po kojima je n. pr. Ujevićev »Lelek sebra« pretvorio u »La cicogna d'argento« (Srebrna roda!), a »Ojadjeno zvono« u »La campagna irata« (Gnjevano polje) itd. A urednik te revije, koja se štampa pod protektoratom »Instituta za fašističku kulturu na Kvarneru«, g. Gerini, nakon što je ustvrdio da je fašistička vladala »odredjena nacionalna prava jugoslovenskoj manjini u Italiji«, te da »Hrvati i Slovenci, koji su od g. 1918 talijanski građani, uživaju beogradskim sporazumom neporecive koristi«, — otkriva nam da je »ta generozna popustljivost proizvela čitavu revoluciju kod jugoslovenskih intelektualaca«, te da ti intelektualci, »koji su ranije gledali prema Pragu i prema Parizu, traže da se odvoje, da bi prihvatili put Rima!«

Zagrebačka »Istra« je na adresu g. Gerina (ili njegovih saradnika Hrvata) već upravlila skromno pitanje: »Na koja to odredjena nacionalna prava misli, kada piše o jugoslovenskim manjinama u Italiji; i koje uživaju Hrvati i Slovenci u Italiji? — a mi ćemo im nadodati još jedno: Koji su to jugoslovenski intelektualci, koji su, nakon što su okrenuli leđa Pragu i Parizu, »prihvatili put Rima?« — To bi u toliko zanimljivije bilo da se ispita, što smo ubjedjeni da, kad bi u potrazi za njima upotrebili i samog Šerlok Holmsa, teško da bi pronašli još nekog drugog, sem g. Svetislava Stefanovića na srpskoj strani i klerikalca oko »Hrvatske Prosvjete« na hrvatskoj...

Medjutim, što je još zanimljivije, — u tom tobožnjem talijansko-hrvatskom broju, u kome fale Šimunović, Krleža, Vilović itd., preveden je na naš jezik čitav niz pasusa iz različitih govora g. Mussolinija, kao i nekoliko propagandnih fašističkih članaka, koji su izričito upereni protiv demokracije, a da za uzvrat nije štampan niti jedan red nekog hrvatskog ideologa, ne samo demokratškog, nego ma kojeg... Tako n. pr. Garibaldi Marussi glorifikuje osvajački rat

u Abesiniji, govoreći o »podmukloj, požudnoj i grabljivoj škrtosti Društva naroda«, a urednik, g. Gerini, bez ikakvih obzira, piše da je »francuska orijentacija nanosila Jugoslaviji velike štete«, grdi francusku »demomasoneriju« i govori o »zašeceranim patronama sa Seine«, a ne zaboravlja naravski, ni da napadne »filo-sovjetsku orijentaciju Čehoslovačke«, — dakle sve napadaži na naše saveznike i demokratske prijatelje! A jedan od pasusa iz govora g. Mussolinija, glasi n. pr. ovako:

»Priznajem fašističku inteligenciju, pa sam stoga bio naklon osnivanju časopisa i intelektualnih borbenih novina, ali želim, da ovi izoštre svoj um, da bi s fašističkoga gledišta nepoštedno kritizirali socijalizam, liberalizam i demokraciju. Ako naprotiv ovi moraju iskoristiti progutanu univerzitetsku kulturu, kod čega ih savjetujem, da je što brže asimiliraju i još brže probave, ako ovi samo dosadjuju i hiperkritiziraju sve, što se daje kritizirati u ovako složenom pokretu, kao što je fašistički, onda vam ja otvoreno kažem, da više volim aktivnog četnika, nego čuvenog mislioca.«

Tu je, dakle, jasan i otvoren poziv na boj, ne samo protiv liberalizma i socijalizma, nego i protiv demokracije, dakle protiv principa koga ogromna većina Srba, Hrvata i Slovenaca ispovjeda kao svoj i na kome hoće da bazira svoj politički život; — jednako kao što je i posljednja misao u suprotnosti sa svime što jugoslovenski intelektualci, a u prvom redu književnici, smatraju kao svoj životni »credo«, imajući i te kakvo poštovanje prema svojim, zaista herojskim četnicima, medju kojima je bilo i književnika, ali želeći najsrdačnije da doba dubokih mislioca zamjeni potpuno vremena aktivnih četnika.

Posve naravski, da je fašizmu slobodno da misli o demokraciji i o misliocima što hoće; ali je stvar takta da se u poslu, na kome saradjuju dva partnera, ne iznose stvari koje vredjaju osnovna načela i ubjedjenja drugog partnera, sem u slučaju da i drugi partner iznese slobodno svoja mišljenja, ili da se bar ogradi od onih prvih.

Hrvatski urednik ovog broja, g. Maraković, može doduše da nam odgovori da gore navedena mišljenja ne diraju ni najmanje u njegova lična ubjedjenja i mi ćemo mu to, kao glavnom saradniku klerikalne »H. Straže«, rado vjerovati. Ali u tom broju »Termini« je g. Maraković uveo (da li sa njihovim znanjem ili ne?) i mnoga druga imena, kao n. pr. gg. F. Alfirevića, I. Andrića, S. Batušića, A. Bonifačića, A. Cettinea, N. Šopa, N. Polića itd., pa je mogao da se zapita, da li će se i oni složiti sa tim propagiranjem fašizma protiv demokracije, te aktivnih četnika protiv dubokih mislioca, u publikaciji, u kojoj saradjuju?

N.

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— Brajkovići. — Martin Brljača, mladić od 17 godina, radeći u polju probio si je nekom trijeskom desno oko.

— Dekani. — (Agis). — Blizu vasi Gradišče pri Dekanih v Istri se je ponesrečil 36 letni posestnik Ivan Franka. Voli, ki so bili vpreženi k vozu z listjem so se mu splašili ravno ko je on pod vozom nekaj popravljal. Obležal je s hudimi poškodbami na glavi in drugod tako, da so ga morali prepeljati v tržaško bolnišnico.

— Gorica. — (Agis). — Tu so pričeli zbirati vojni oblike in perilo ter druge darove za vojske in delavce v Vzhodni Afriki. Del nabranih darov so že odposlali v Abesinijo.

— Gorica. — (Agis). — Dosedanji papeški nuncij pri beograjski vladi Pellegrinetti se je nedavno vrnil iz Rima, kjer je bil imenovan za kardinala. Med potjo se je ustavil tudi v Gorici, odkoder se je odpeljal na obisk v naša Brda. Med vojno se je namreč novi kardinal seznanil z našimi ljudmi kot begunci v notranjosti Italije ter ga je celo neka naša učiteljica učila slovenščine, ki se jo je baje zelo rad učil.

— Gorica. — (Agis). — Pred goriškim sodiščem se je zagovarjal zaradi bega čez mejo 26 letni Josip Beltram iz Stare Gore pri Gorici. Sele pred kratkim se je vrnil iz inozemstva a njegov zastopnik se je zavzemal za to, da bi mu se priznala amnestija, kakor se je zgodilo v podobnih slučajih, a sodišče mu pravice do amnestije ni priznalo.

— Gorica. — (Agis). — Bivši soizdatelj slovenskega fašističnega tednika »Nove dobe« kavalir Josip Bandelli (Bandelj) je po daljšem bolehanju umrl. Bil je med onimi prvimi našimi, ki so se pridružili fašistovski ideji. Pokojnik je bil po poklicu učitelj in je izdal tudi slovensko-italijansko slovnico. Zadnje čase je vodil v Gorici neko gostilno.

— Trst. — (Agis). — Listi poročajo, da je Južnoafriška Unija ukinita subvencija italijanskim paroplovnim družbam v Genovi, ki je iznašala letno 150.000 funtov z motivacijo, da je vožnja parnikov teh družb bila predelgotrajna.

— Grgar. — (Agis). — Po 22 letih se je vrnil iz Rusije Ivan Pavlin, po rodu iz Ravnice nad Grgarjem. Kot vojak 97. pešpolka je bil ujet in je prebrodil vsa ruska ujetniška taborišča. Kot italijanskemu državljanu mu je italijansko poslanstvo izposlovalo dovoljenje za potovanje domov, kjer je našel le še svojo mater.

— Idrija. — (Agis). — Ing. Caldano, ki se nahaja v Idriji že svojih 13 let, je po večkratnih poskusih letos vendarle položil v Rimu zaključne izpise iz svoje stroke. Imenovani je zelo agilen v raznih italijanskih društvih, ki so jih došli ustanovili v našem mestu. Spočetka je bil še precej zmeren in strpen, toda zadnje čase postaja vedno bolj strupen napram našemu delavstvu.

— Idrija. — (Agis). — Pred goriškim sodiščem je bil obsojen na 7 mesecev zapora in plačilo vseh sodnih stroškov 24 letni France Lipužič iz Idrije, ker se ni prijavil k naboru.

— Idrija. — (Agis). — Kot vsako leto, je tudi letos Idrija kot stari rudnik na svečan način proslavila praznik zaščitnice rudarjev, Sv. Barbaro. Zanimanje prebivalstva za ta svečani dan pa vendar ni več isto kot nekdanj.

— Idrija. — (Agis). — Ob meji med Cerknom in Idrijo so obmejni miličniki aretirali tri dekleta, ker so se preveč približale meji na krajih kjer je prehod prepovedan, in sicer: 27 letno Franjo Svetličičevo iz Cerknega, 21 letno Marico Mikučevo in 17 letno Marico Hladnikovo iz Idrije. Vse tri so prepeljali v Idrijske zapore.

— Kanal. — (Agis). — Kanalski karabinjerji so prijavi goriškemu sodišču Andreja Štruklja, doma iz Kanala, ker se ni prijavil k naboru.

— Labin. — Komesarom nove občine Arsla imenovan je Bruno Mattessi, svetnik na prefekturi.

— Pazin. — Liberat Udovičić je v januaru o. god. posiekao u svadji rankunom Ivana Kovačiča. Radi toga je sada na Rieci osuđen na tri meseca zatvora.

— Pican. — Marija Juranić iz okolice osuđena je u Puli na 15 dana zatvora i 250 lira globe radi krijumčarenja kave iz Riječke slobodne zone.

— Postojna. — (Agis). — Ob meji pri Postojni so obmejni miličniki aretirali dva jugoslovska državljana. Pri preiskavi su pri svakem našli 10 kg saharina. Odvedena sta bila v tržaške zapore.

— Pula. — (Agis). — Po izjavah fašističnih oblastnikov se istrski premogovniki hitro razvijaju in je v njih zaposlenih že 24.000 delavceva.

— Pula. — »Corriere istriano« javlja da će ovog ljeta treći razred na željeznici biti potpuno moderniziran. Uvesti će čak i krevete, po naredbi Mussolinija, razumije se.

— Reka. — (Agis). — Nedavno, na 30 let obsojen Franc Kruh, doma iz Šembij pri Knežaku, je vložil proti pretirani obsodbi pritožbu na kasacijsko sodišče.

— Reka. — (Agis). — Ob zadnjih aretacijah, ki so se v masov vršile na Reki med delavstvom znane tvornice torpedov so nedoma izginili tudi nekateri vodilni administrativni in tehnični uradniki tega podletja.

Rijeka. — Vjekoslav Samsa iz Ilirske Bistrice osuđen je na 4 mjeseca zatvora i 400 lira globe radi krađe bicikle. Gašpar Samsa na polovicu toga zato što je čuvao tu ukradvenu biciklu.

TRI SELJAČKA IMANJA PRODANA ISTOGA DANA NA DRAŽBI

Vodice, decembra 1937. Ovih dana prodano je na dražbi imanje Miljević Antona za svotu od 265 lira (slovima dvjesto šezdeset i pet lira). Ovu je svotu on dugovao za porez, pa kako nema rada i zarade nije mogao platiti. Njegovo imanje nije mogao da kupi ni jedan u selu, jer nema od kuda, pa ga je kupio porezni ured iz Podgrada.

Drugo se imanje prodalo također istog dana. Smatralo se jednim od najboljih, vlasništvo Ribarić Ivana, kućni

broj 73. Ovo je imanje kupio jedan trgovac iz Trsta za svotu od sedam hiljada lira, a bilo je procijenjeno na 120 hiljada lira.

Tog dana se prodalo i treće imanje, vlasništvo Rupene Ivana, kućni broj 72, za svotu od trinaest hiljada. Ovo je imanje kupio rođjak Rupene, inače trgovac iz Trsta.

Sva ova imanja prodana su na dražbi zbog poreza.

Slovenski nabožni list „Sv. Gora“

Gorica, decembra 1937. (Agis). — Kot so se razširile vesti, bo menda res z novim letom začel izhajati v Gorici že dolgo napovedovan slovenski nabožni list »Sv. Gora«. List bo omejen le na strogo versko vsebino in bo pač najlepše nadomestilo za ljubljanski »Bogoljub« in druge slovenske nabožne liste, ki tako neredno prihajajo čez mejo. Naše ljudstvo je brez dvoma zelo veselo te skromne koncesije. Za urednika sta mu določena kanalski dekan msgr. Venceslav Bele in podgorski župnik Stanko Stanič.

Alojzijevišče — vojaška kasarna!

Gorica, decembra 1937. (Agis). — Obširno poslopje slovenskega Alojzijevišča na Placuti v Gorici, je zadnji komisar centralnega semenišča prelat dr. Buto pred nekaj meseci predal vojaški upravi, ki je takoj nastanila v nekdanjem deškem zavodu svoje vojske. Odbor dobredelnega društva Alojzijevišča je bil že pred leti od oblastev razpuščen. V zavodu je bila pripravnica za prvo gimnazijo, v njem pa so stanovali tudi drugi dijaki in je bil odlični odgojni zavod naši mladini vse od svojega početka.

Zavod je dobil po razpustu društva prefekturnega komisarja, pod vodstvom katerega pa je zavod počel hirati. Število gojencev se je od leta do leta krčilo in končno so pouk ukinitili. Tako je ostalo obširno zavodovo poslopje popolnoma prazno.

Zavod je bil eden izmed najlepših spominov na pokojnega nadškofa Sedeja, ki mu je bil ustanovitelj, vsa dolga leta je bil vzdrževan s teškimi žrtvami naših ljudi. Zadnji zavodov vođa je bil brat pokojnega Lojzeta Bratuža, Joško.

Osudjeni riječki radnici

Rijeka, dec. 1937. Saznajemo da su radnici antifašisti Spezot, Kalčić, Jardas i Zlija koji su pred kratko vrijeme otpremljeni iz zatvora riječke kvesture u Rim na sudjenje pred Specijalni tribunal radi antifašističke propagande ovih dana osuđeni i to Kalčić i Jardas svaki na 5 godina robije, Zlija na 3 godine robije, a Spezot na 2 godine robije.

Nadalje se saznaje da Spezot neće svoju kaznu izdržati u zato odredjenim kaznenim zavodima, već da će biti kao mehaničar dodijeljen na rad u jedan državni arsenal.

Dve nesreči u rabeljskem rudniku

Rabelj, novembra 1937. (Agis). — V začetku tega meseca se je pripetila v rabeljskem rudniku težka nesreča. Podsulo je dva rudarja in sicer: Jožeta Kavsa, starega 45 let, do smrti in Franca po domače Pajhtjevega, ki pa so ga rešili še živega. To je že tretja večja nesreča v teku nekaj mesecev.

Tolikim nesrečam je kriva malomarnost rudniške uprave, ki nezadostno skrbi za varnostne naprave ter ji je pred očmi le čimvečja rentabilnost rudnika. V zadnjem času se to tembolj pozna, ker se radi čimdalje večjih naročil dela z mrzlično hitrostjo.

ZABRANA IZVOZA DRVENOG UGLJENA IZ ISTRE

Pula, dec. 1937. (Agis). Ovih dana izdao je puljski prefekt posebno naredbu s kojom se privremeno zabranjuje izvoz drvenog ugljena iz Istre. Ta zabrana je izdata na osnovu podneska šumske milicije u kojem se tvrdi da u Istri nema dovoljno drvenog ugljena za domaće potrebe.

Naredba je stupila odmah na snagu i uz ostalo, propisuje i velike kazne. Kaznjen će biti i onaj koji bude prevozio ugljen izvan pokrajine. Svi koji imaju na skladištu preko 20 q ugljena, moraju to prijaviti općinama ili najbližoj karabinjerskoj stanici. Sve te prijave bit će poslane Korporacijskom savjetu koji će na posebnoj sjednici odrediti cijene uglja na veliko.

Sjeverna Istra, naročito Čičarija, bavi se oduvijek proizvodnjom drvenog ugljena. Ponekad je to bio mnogima i jedini izvor dohotka. Veći dio ugljena izvozili su čiči u Trst.

Čini se da je uzrok pomanjkanja drvenog ugljena u velikom i naglom skoku cijena drvetu.

— Sovodnje. — (Agis). — Na željezničkoj postaji u Rubilju se je pri deju ponesrečil Ivan Gregorat, ki je padel visoko z lestve in si zlomil tilnik; prepeljali se ga v goriško bolnico.

— Trst. — (Agis). — Na osnovi posebnega načrta nameravajo v Italiji obnoviti vse trgovinsko brodovje.

— Trst. — (Agis). — Zaradi hudega deževja so v koperski okolici vode silno narastle. Mlekarica Antonija Hrvatini se je s svojim osličkom vračala domov in ko je hotela prebroditi Slepj potok, je voda osla spodnesla in v borbi za rešitev oslička je tudi sama utonila. Zapustila je moža in 6 malih otrok.

MALE VESTI

— Po vrnitvi jugoslovske vojaške delegacije, ki jo je bila povabila ital. vlada na obisk, bo sedaj obiskal Italijo ogrski vojni minister, general Reder. Poleg glavnega mesta bo obiskal tudi Turin, kjer se, kot znano, nahajajo važne vojaške institucije in tovarne pa tudi najvišja vojaška šola. Kot poročajo bo s tem le vrnil obisk, ki ga je preteklega leta napravil Budimpešti maršal Badoglio. — (Agis).

— V Vzhodni Afriki je dobilo doslej poleg drugih tudi 14 industrijskih in 26 trgovskih podjetij iz Julijske Krajine dovoljenje za eksploatacijo Abesinije. V Furlaniji in tudi po Goriški, v Istri in na Tržaškem so začeli sedaj pripravljati vse potrebno za zbiranje kolonov, ki bi se hoteli naseliti v Abesiniji. — (Agis).

Listovi u Salamanci javljaju, da je velik broj država zatražio od Francove vlade potvrdu postavljanja trgovinskih agenata po uzoru Engleske, te da je i Jugoslavija spremna imenovati svoga trgovinskog agenta u osobi kapetana Mažuranića, brata predsjednika senata. General Franco bio bi već pristao na to imenovanje.

— Između Italije i Austrije potpisani su u Rimu nekoi sporazumi u vezi s privrednim ugovorima između te dvije zemlje.

— Uslijed demonstrativne parade Japana u internacionalnoj zoni odnosi između Japana i Engleske veoma su napeti tim više što japanska štampa iznosi otvorene prijetnje na adresu Vel. Britanije.

— Francuska vojska u internacionalnoj zoni odlučila je suprotstaviti se oružjem Japancima, ako bi silom pokušali zasjesti francusku zonu u Šanghaju.

— Novo vijeće španjolske falange uvedeno je u dužnost. Zadatak toga vijeća sličan je zadatak talijanskog fašističkog vijeća.

— Na Dalekom Istoku položaj je sve kritičniji. Sovjetska Rusija po svima znakovima priprema se na velik sukob s Japanom, ako prije toga ne dodje do riješenja kinesko-japanskog problema.

— U Španjolskoj ni na jednoj fronti nije bilo ništa novog ni značajnijeg radi snijega koji je pao.

Mnogo ulica u Rimu dobilo je ovih dana imena španjolskih ratista: Guadalajari, Bilbao, Malaga i Santander, na uspomenu bojeva u Španiji, u kojima su učestvovali talijanski milicioneri.

Graf Clano i Altinov, ravnatelj bugarskog ministarstva vanjskih poslova, potpisali su u Rimu ugovor, kojim se talijansko-bugarski ugovor o trgovini i plovidbi proširuje na talijanske kolonije i posjede.

— Italijansko ministarstvo za kolonije je raspisalo natječaj za 2.250 kolonijalnih policijskih stražnika u podčastnikov. Prefemali bodo erako plačo kakor jo imajo karabinjerji in njihovi podčastniki v kolonijah. — (Agis).

— Podpisan je bil dekret s katerim je italijanska vlada namenila nadaljnjih 200 milijonov lir za ustanovitev dveh vojnih zborov v Libiji. Iz tega sledi da name-rava Italija v Libiji imeti kar dva vojna zbora. — (Agis).

— Znani tržaški šolski skrbnik Reina je bil med drugimi imenovan v posebno komisijo strokovnjakov, ki so jo ustanovili v prosvetnem ministstvu in bi kodificirala dosedanje določbe, ki so bile v smislu znanega Gentilijeve šolske reforme od l. 1923. dalje vzakonejene in se nanašajo na osnovno šolstvo. — (Agis).

— V Italiji se te dneve vrši industrijsko in trgovinsko štetje, ki je bilo določeno s dekretom z meseca marca t. l. Štetje se nanaša na nekatere panoge življenskih potrebščin, kakor vseh vrst žita, olja, vina, stročnic itd. Podjetniki bodo morali izpolniti posebne formulacije, in jih izročiti pristojnim občinskim upravam. — (Agis).

— Italijanski uradni list je priobčil odlok o ustanovitvi sklada 30 milijonov lir, ki je razdeljen na deset proračunskih let za popravilo središča Benetk in okoliških otokov. Predvsem bodo preuredili kanale, ker so preplavljeni, utrdili temelje ograj, uređili zanemarjene okraje itd. — (Agis).

— Italijanski finančni minister Thaon de Revel je sporočil albanskemu kralju, da je fašistična vlada kot dokaz naklonjenosti ob 25 letnici neodvisnosti Albanije darovala albanski vladi 1.400.000 zlatih lir za zgraditev ceste iz Tirane v Drač, 600.000 zlatih lir za zgraditev otroškega zavetišča in 10.000 zlatih lir za reweže glavnega mesta. Albanski kralj je ital. finančnega ministra odlikoval s Skenderbegovim redom. — (Agis).

— Na srednjih šolah v Julijski Krajini, ki so podrejene prosvetnemu ministrtvu, je letos upisanih 8.796 dijakov. Od teh je 4.665 dečkov in 4.131 deklic. Največ dijakov je na učiteljskih, in sicer 4.254. Na klasičnih gimnazijah jih je 3.558, na internatskih gimnazijah 3.334, na realnih pa 650. — (Agis).

Naši fantje u Libiji

Večerna izdaja tržaškega »Piccola« i »Le Ultime Notizie« od 27 novembra je objavil pozdrav vojakov, letnika 1909, ki so pod orožjem v Tarhuni v Libiji.

Podpisani so bili sledeći fantje: Okreti Giuseppe (Trieste), Pegan Giuseppe (Sales), Gergolet Ruggero (Doberdo del Lago), Cosman Giovanni (Sgonico), Gruden Giuseppe (Samatorza), Roze Albino (Duttogliano), Bolle Antonio (Alber), Dagulin Luigi (Goriano), Leghissa Giovanni (Medeazza), Facchin Giuseppe (Scherbina), Crismani Armando (Basovizza), Carini Giovanni (Goregna), Stor Romano (Poverlo).

Niso to morda italijanski vojaki iz bogve katere južne pokrajine, temveč so pristni kraški fantje: Okreti Josip (Trst), Pegan Josip (Salež), Gergolet Rudjer (Doberdob), Kocman Janez (Zgonik), Gruden Josip (Samatorca), Rože Zorko (Dutovlje), Bole Anton (Avber), Dogulin Lojze (Gorjansko), Legiša Ivan (Medeja), Rože Zorko (Tomaj), Fakin Josip (Škrbina), Križmančić Herman (Bazovica), Krajnc Ivan (Gorenje) in Stok Roman (Povir).

EMIGRANTI SE VRAĆAJU

Rijeka, dec. 1937. 27 pr. mj. došla je u Sušak posebnim talijanskim autobusom jedna grupa Crnogoraca u narodnim nošnjama pripadnici crnogorske emigracije u Italiji (Corbotara) a nakon nekoliko dana isto tako jedna takova grupa Dalmatinaca koji su svi zasebnim brodovima otišli u svoja zavičajna mjesta.

NOVI GROBOVI

V Čežarjih pri Koprju je umrl Ivan Ladovec. Dosegel je starost 75 let. Med vsem ljudstvom v Koprščini je bil zelo priljubljen. Naj mu bo ohranjen blag spomin! (Agis)

I Sušaćani idu u Abbaziu

Sušaćke »Primorske novine« od 7 o. mi. donose ovu noticu:

BOŽIČNI IZLET ZA ABBAZIU
Zagrebački »Pulnik« u zajednici sa Lječilišnim povjerenstvom priređuje izlet za Abbaziu, koji će trajati od 26 o. mj. do 2 l. 1938. Cijene su vrlo umjerene. Iz Zagreba se polazi vlakom 26 o. mj. u jutro. Divota! Steta što stari Erazmo Barčić ne ustane barem začas iz groba, pa da pozove još i Frana Šupila i da zajedno odu »na čestitanje« u Štrossmajerovu ulicu 18 izdavaču i odgovornom uredniku »Primorskih novina« gospodinu Kazimiru Vidasu.

— Trst. — (Agis). — Listi poročajo, da je princ D'Aosta z zadnjim dekretom vlade napredoval za zrakoplovnega generala.

— Trst. — (Agis). — Z motorno prekoceansko ladjo »Oceanica« so koncem novembra odpotovali iz Trsta v Argentino sledeći naši rojaki: Vidal Anton iz Trebča, Danev Marija iz Opčin, Besednjak Karl, Besednjak Danica in Besednjak Hermina iz Šempasa ter Ušaj Marija iz Visokega pri Oseku.

— Veli Lošinj. — Osuđeni su Balarin Vjekoslav na 7 mjeseci zatvora i 1050 lira globe, Majarić Ivan na pola godine i 1000 lira, Vidulić Kazimir na pola godine

i 50 lira globe, zato što su teretnim autom usmrtili Belančić Antoniju.

— Vodnjan. — (Agis). — Za vodnjanskega podeštata je imenovan dosadnji fašistički tajnik Anton David.

— Vrh nad Kanalom. — (Agis). — V gozdu blizu Vrha je 15 letni Stanko Grbec našel granato, ki jo je na licu mesta skušal razstaviti. Naboje je eksploziviral in deček je dobil smrtonovarne poškodbe po vsem telesu. Bil je takoj prepeljan v goriško bolnico.

— Zminj. — Marija Klíman, stara 25 godina, iskrcavajući drva tako se teško povrijedila da joj je smrskana desna noga.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

»SLOVANSKY PREHLED« O ANTI DU-KIČU

Povodom dvostrukog jubileja Ante Dukića donosi praški »Slovansky Prehled« u novembarskom svesku prikaz o životu i radu jubilarca iz pera Vojtjeha Mjerke, koji ujedno objavljuje svoj prijevod njegovih pjesama »Na Brijegu« i »Oranje« iz zbirke »Od osvita do sutona« te pjesmu »Pomirenje s Bogom« iz jubilarnog albuma ilustrovanih satira »Silke i prilike«. O albumu kaže, da je to krasno opremljena knjiga, u kojoj autor riječju i slikom ismijava na svoj aforistički način griješke ljudi.

BIBLIOGRAFIJA JUG. LITERATURE O LUŽIČKIM SRBIMA

Primili smo prvi svezak Lužičko-srpske knjižnice u Zagrebu. Na dva arka male osmine iznosi tu g. Franjo Šidak bibliografiju jug. literature o Lužičkim Srbima.

Na tu malu, ali vrlo aktuelnu i potrebnu knjižicu još ćemo se osvrnuti.

TON SMERDEL O LEOPARDIJU

Ton Smerdel je napisao odulju studiju o talijanskom pjesniku G. Leopardiju u skopskom časopisu »Južni Pregled«. Studija je izašla i kao separatan tiskak pod naslovom: Jedna karakteristika Leopardijeve lirike.

DOBRA POUKA

Golac, decembra 1937. — Mnogo se interesantnih stvari u zadnje vrijeme zbiva u našem selu, a napose je interesantna ova koja se je desila jednom našem čovjeku imenom Gardini Antonu koji se je inače prije pisao Grdenić. On je bio namješten kao čestiar i zbog ovog posla dao si je promijeniti ime, ali na ovom poslu nije ostao dugo, jer je bio otpušten. Na njegovo mjesto postavili su jednog pravog Talijana. Grdenić je u očaju otišao na općinu moliti pomoć, jer ima šestoro djece, ali mjesto pomoći pođešat ga je otjerao i rekao mu je, da takvih ljudi koji se lako prodaju oni ne trebaju.

DŽEPNI I STOLNI KALENDAR

„JUGOSLAVENSKE MATICE“

Izašli su iz štampe. Prodaje se džepni po Din 2.—, stolni po Din 12.—. Kalendaru su ukusno opremljeni i prodavaju se u korist promicanja ciljeva »Jugoslavenske Matice« koja se brine za one naše sunarodnjake koji su morali da napuste svoju rodnu grudu Istru.

Džepni se kalendari osobito preporučuju školskoj omladini, a stolni svakome uredu i svakoj rodoljubnoj kući.

Kalendaru se naručuju kod izdavača: Jugoslavenska Matica, Zagreb, Varšavska ulica 6. — Tel. 75-43.

MIRA:

EKSKURZIJA ROMANISTOV V ITALIJU

Prejeli smo potopis ene izmed udeleženk ekskurzije, ki so jo priredili romanisti ljubljanske univerze v Italijo. Udeleženka je bila prvič v naših krajih in seveda tudi prvič v Italiji. Pustili smo za to da izrazi svoje utise in občutke tako, kot jih je v resnici doživela. To je treba upoštevati, če bi se kdo morda s posameznimi stvarmi ne strinjaj. (Op. ur. Agis).

Romanisti, ali bolje romanistinke ljubljanske univerze, smo bile v Italiji, v septembru, 15 dni. Čemu, to je pač na dlani. Saj je to, česar se romanisti učimo iz knjig, vendar tako daleč od nas. Če bi moral človek kar tako neprestano obešati vse, kar pride novega, k temu, kar že zna, bi obešal le besede na besede. Nove besede na znane. Zato moramo romanisti kdaj pa kdaj videti tudi kraje in ljudi, ki so nositelji romanskih kulturnih in jezikovnih posebnosti. Pa ne samo to, saj je 15 dni za študij Italije manj kot malo; veselje smo se te poti posebno za to, ker je prav ta pot po Italiji gotovo ena najlepših in najprijetnejših poti sploh, ta čudovita pot umetnikov in novoporočencev vseh dežel... Tudi mi smo šle tja z zavestjo, da najdemo tam nekaj tistih estetskih užitkov, ki so še vsem obiskovalcem Italije tako nepozabne »razrahljali« duše, da so se potem komaj s težkimi napori mogli spet vživeti v vsakdanji tok življenja doma. Tudi mi smo šle v Italijo zaradi krasne ostaline njene preteklosti, zaradi elegantne dovršenosti njenih umetnikov, starih, zaradi barv in sonca in italijanskega neba, da, in če hočete, zaradi golobov na Markovem trgu. In res tudi naša pot ni bila skopa z vsem tem. Na izletu po Italiji si veseli, si vzhičeni in razigrani ves čas. Od trenutka, ko se zbudili iz prijetnega sna in ti čisto gotovo zaigra v ušesih katera izmed znanih italijanskih popevk in ki iz nje brez dvoma razbereš besedo »l'amore«, pa preko dnevnega ogledovanja muzejev in galerij, preko odmorov pri kosilu, večerji, na ulici na vožnji, pa do čarobne scenerije septembarskega večera

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

ČLANSKI SASTANAK DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

U nedjelju 12 decembra u 9 i pol sati prije podne u Domu Milosrdja u Klaićevoj ulici održaje se članski sastanak članova društva »Istra« u Zagrebu sa slijedećim dnevnim redom:

1. Izvještaj sa Saveznog kongresa održanog u Slav. Brodu, 2. Važne upute članovima u pogledu sticanja državljanstva, 3. Eventualije. — Kako se uz ovaj dnevni red žele dati članstvu i razne druge upute u interesu je svih članova da ovom sastanku prisustvuju. Odbor.

ISTARSKA ZABAVA U NOVOM SADU

Novi Sad, dec. 1937. U subotu 4 decembra 1937 god. Prosvjetno i potporno društvo »Istra« u Novom Sadu priredilo je Nikolinsko večer s plesom za svoje članove i prijatelje.

Posjet je bio iznad svakog očekivanja, jer je prema ulaznicama utvrđeno da su ovoj priredbi prisustvovala 423 lica, a mnogi su se morali vratiti, pošto je sala Doma jugoslovenskih željeznica, koja je inače dosta prostrana, ovaj put bila premala da primi sve goste.

Raspoloženje bilo je, kako kod omladine tako i kod starijih, odlično i trajalo je sve do zore.

Naročito su nas iznenadili naši djaci-omladinci sa svojim odličnim jazz-orkestrom, pod vodstvom našeg člana g. Novaka, na čemu im se i ovim putem najtoplije zahvaljujemo.

Čist prihod ove zabave namijenjen je siromašnim članovima našega društva. A. M.

ČLANSKI SESTANEK »TABORA« V KAMNIKU

Kamnik, 7 XII. 1937. Napovedani članski sastanak našega »TABORA« za to nedeljo, to je za dan 12 t. m. v Radomljah iz tehniških razlogov odpade in se bo isti vršil dne 19 t. m, isto tam in z istim dnevnim redom.

Pozovno pozivamo vse naše članstvo k polnoštevni udeležbi tega sestanka! Vljudno so stem vabljani tudi vsi prijatelji našega emigrantskega pokreta!

Začetek sestanka je točno ob 3 uri popoldne. ODBOR.

V Boljuncu je umrl 60-letni Anton Rusjan. Več desetletij je bil zaposlen v tovarni barv »Venezianci« v Trstu, kjer je veljal za najzanesljivejšega in najvestnejšega uslužbenca. Naj mu bo lahka domača zemlja! (Agis)

V Čežarjih nad Koprom je pred dnevi umrl Ivan Bordon. Pogreba se je udeležila velika množica ljudi. Pevci od sv. Antona so ob odprtem grobu zapeli nekaj naših žalostink. Naj počiva v miru! (Agis).

DAR

Gospod dr. Alojzij Gradnik, sodnik Stola sedmorice v Zagrebu, je daroval društvu »Tabor« v Ljubljani, v počastitev spomina svoje pokojne matere, 100.— dinarjev. Plemenitemu darovalcu najtoplejša zahvala.

LUŽIČKI SRBI U TREĆEM REICHU

Zagrebački »Obzor« donosi u feljtonu ovaj prikaz:

»LUŽIČKA KORESPONDENCE«, izdaje četvrtgodišnje Društvo prijatelja Lužičkih Srba u Pragu već VI. godinu u redakciji Vladimira Zmeškala, Praha, II. V Jame č. 10. Izašao je 16. broj tog časopisa, koji se šalje svim članovima DPLS te slavenskim redakcijama bada-va, s obilnim sadržajem. Ponajprije se komemorira pretsjednik Masaryk, koji se je počamši od g. 1884., kada je posjetio Lužicu zanimao za Lužicu, što je činio i poslije dapače i kao pretsjednik Čehoslovačke republike. VI. Zmeškal je o tom napisao posebnu brošuru: T. G. Masaryk a lužički Srbove, Prag 1930, a na lužički prevedeno je od Masaryka: Nova Evropa i Slavini poslije rata. — Ciljel preostali dio časopisa zapremaju vijesti o novim prgonima u Lužici. Skoro sva lužička narodna društva su raspuštena. Ako se dobije dozvola za sjednicu, mora se na sjednicama govoriti njemački. Prošli mjesec raspuštena je Matica lužička u Budyšinu, centralno političko društvo Domovina, katoličko društvo Sv. Ćirila i Metoda, te još mnoga druga društva. Zatvorena je jedina knjižara i tiskara Lužičkih Srba u Budyšinu u Narodnom domu, te su zaplijenjene i sve lužičke knjige, koje su bile na skladištu. Šef ovih poduzeća dr. Jan Cyž i jedna članovnica su zatvoreni. Ujedno su prestale izlaziti i jedine dnevne novine »Serbske Nowiny« i njezini prilozil literarni vjesnik »Lužica«, »Serbski student«, »Naša domovina« i »Serbski Hospodar«. Novine su uslijed novih prilika vrlo spale na pretplatama. Prije g. 1933 imale su 4000, a sada samo 1673 pretplatnika. »Serbske Novine« bile su u 96 godinj, a redaktor Marko Smojler, sin preporoditelja L. S. Arnošta Smojlera, kojemu je sada 80 godina, ostao je bez kruha. Lužičani ne smiju u inozemstvo, a naročito u Čehoslovačku, te su mnogima oduzete putnice, a novim putnicima se ne izdavaju, pa niti u trgovačkom poslu.

Niti lužička djeca ne smiju u Čehoslovačku preko ferija na oporavak. Lužička biblioteka »Dom i svijet«, koju izdaje u Pragu Kolo lužičkosrpskih pisaca, a uređuje VI. Zmeškal, ne smije u Lužicu. Sprave raspuštenih lužičkih sokolskih društava su zaplijenjene, da se mladež ne bi potajno sastajala i vježbala. U posljednje vrijeme ponijemčeno je oko 60 naziva mjesta i sela, rijeka i gora, da bi nestao svaki trag slavenskog naselja. U školama ne smiju djeca međusobno govoriti slavenskim jezikom, te se ide za tim, kako je načelnik Budyšina dr. Opitz javno rekao, da za 10 godina ne smije biti više ni jednoga Lužičkog Srba!

Slijedeći broj

našega lista bit će božićni.

Molimo saradnike da nam rukopise za povećani božićni broj pošalju do 15 o. mj.

PRETPLATA IZ AMERIKE

Naša povjerenica za Ameriku, g. Mary Vidošić, dostavila nam je 4 dolara za zaostalu pretplatu za gospodina: Jeramaz Thomas, 611 Broadway, New-York City. Našoj povjerenici se najtoplije zahvaljujemo!

»ZA ROJAKA RUDARJA«

Na apel za pomoć siromašnom našem rudaru primili smo slijedeće iznose:

Karlo Milharčić, Zmaj Jovina	Din 30.—
10 — Subtica	Din 50.—
Malič Justina, učiteljica	Din 20.—
Bogojina	Din 20.—
J. K. — Maribor	Din 20.—
Emigrantsko društvo »Soča« na Jesenicah nabralo na svojem sestanku	Din 120.—

SPOMENIK V CERKNEM

Tudi v Cerknem so postavili spomenik za domačine, padle v Abesiniji. Namijenjen je sicer trem osobam, dve nista iz domaćega kraja, temveč sta bila i pri obmejni mllici v Cerknem. Zato be spomenik dejansko veljal edinemu domaćinu, Francu Cuferja, ki je kot delavec v Abesiniji podlegel tropični bolezni.

SLOVENCEM V ZAGREBU SE PRI-POROČA DOMAČE SLOVENSKO PODJETJE

„BRUNSWICK“ Pariški Modelsalon, Ilica 54, I. kat, ZAGREB

Izdeluje po meri in najmodernejših modelih tvrdke »Brunswick« — Paris vso moško in žensko garderobo po sledećih cenah:

fazona moške obleke Din 350.—, suknje Din 300.—, damskih plaščev (model) Din 200.—, popravila od Din 80.— dalje, obraćanje obleke ali suknje Din 250.—

Naročnike u provinciji na željo posetimo z vzorcji. vsa naročila iz provincije za obraćanje in modeliranje oblek izvršujemo z obratno pošto.

strici, kar jih je ostalo tod okrog, vendar gostobesednosti ne marajo. In še: mora jih biti mnogo, teh naših ljudi, če je srećanje z njimi tako preprosta stvar. Ko se zanimam za neko uniformo (da bi razločila vse posamezne uniforme, ki jih srećuješ v Italiji, nad tem sem pozneje kmali obupala in nisem već spraševala), se nagne k meni: »To je miličnik. Vidite, gospodična, to je že drugi, ki nas opazuje, odkar se vozimo. So bili časi, ko bi nam bil že takle nedolžen pogovor, kot je danas naš nevaren. Zdad v zadnjem času, nas puste malo bolj v miru«. Pri teh besedah sem opazila v njegovih očeh utrujenost, ne fizično, neko drugo utrujenost, ki o sebi menda nikoli ne govori na glas.

Vedno sem želela videti, kako zaha-ja sonce za odprto morje. Videti ta prizor prav tu, v Trstu. Danes, ko se vozimo iz Kopra nazaj, bom to doživela. Še kake pol ure, pa se bo sonce potopilo v gladino tam zadj. Z Marjo sva si našli lep prostorček na sončini strani prenapolnjene ladje in sedaj se vzpodbujeva druga drugo, češ, včasih je prav lepo biti sentimentalno. Potem opazujeva ljudi okrog in ugibljeva po obrazih, kateri so »naši ljudje«. Če se ozreš, ti nisko sonce, potisoćerjeno v morju, jemlje vid, da so ti potom nekaj časa vsi obrazi na ladji čisto črni, kakor izžgani iz podobe. Na postaji, kjer se po pomolu sprehajaju ljudje v bolniških haljah, in se v ozadju sveti bolnišnica sredi zelenja, je stopilo na ladjo dekle najinih let. Preprosto dekle u svetlorujavem plašču, s plavimi očmi. Sedi nasproti naju in z muko zadržuje solze. Marja, ki je čedalje bolj zamišljena poleg mene, mi šepće u uho svojja ugibanja. Koga neki je obiskala? Mater, dragega? Kdorkoli je, preživela ne bo. Pogledj, okrog ust. Ta molćeva usta pravijo, da je vse izgubljeno. Po-tem ji Marja ogleduje roke in trdi da ni šivilja. Jutri bo v kakšni veliki trgovini pomerjala čevljičke črnokodre-mo otročku, tačas, ko bo tamle umrl nekdo izmed njenih najdražjih. Ona bo z mehkim smehom odgovarjala Itali-janćkovi mamići na sto važnih vpra-šanaj zastran čevljićkov. Sploh pa, pravi Marja, bi to dekl. vse razumelo, ko bi mi dve govorili na glas. Potem molćeva do pristanaka. Marja je stisnila ustnice in ne gleda okrog sebe. Nekaj

premišlja in izgleda: pri tem kakor fant. Tačas se je sonce potopilo za morje, gremo u fašistične prostore studentov trgovske visoke škole. Mnogo sob, mnogo denarja, toda jaz sem se vsa drugje. Saj vidim: en sam moški obraz v vsaki sobi. Kot kip, kot fotografija, kot silka v olju, kot risba, kot reljef. Na-slavljam se na okno in zrem na morje. Zakaj so mi ostale u mislih prav tiste solzne plave oči, zakaj sva premišljali prav o tem dekletu? Saj je sedela tam tudi krasotica, pristna Italijanka, čr-nih las in oči in negovana, kakor jih vidiš u Ljubljani komaj u filmu.

Ne, ne, nisem se utegnila, biti vese-la tisto nedeljo u Trstu.

Zvečer smo hodili po mestu. Po tri, po štirje skupaj. Saj veste, ogledovale smo izložbena okna, primerjale cene, pisale prve karte domov, poslušale go-dbo pri kavarnah, celo hihitale smo se razposajeno. Vendar se ves čas nisem mogla otrešiti nekega beraško klavirne-ga občutja. Hodiš po mestu ali sediš pri luki in ves čas nehote in ljubosum-no loviš vsako besedo mimoidoćim, če ni morebiti slovenska. Bože, čemu mo-ramo prav mi biti tako bedni, da smo že srećni, če smo ujeli z bogatinove mi-ze majhno drobtino svoje govorice. Ni-ćesar već, samo govorice. In ko sem se venomer premišljala, kako neki tu žive tisti gospod u ladje in vsi ti njegovi »naši ljudje«, me je skozi vsak presle-dek med hišami opominjal svetlobni napis na gradu, da ti ljudje ne žive tako, kot se sami odloćijo. Dux, samo te tri črke se svetijo nad vsem mestom in ne pušćaju nobenega dvoma. Tako malo sem bila tu, da mi lahko poveste kar hoćete o tem, kako žive ti naši lju-dje, toda eno vidim tam zgoraj. Ka-korli žive, nihće jih ni vprašal, ali oni hoćejo tako. Mi dekleta mnogo govo-rimo o napredku in feminizmu. Glejte, saj smo v času, ko niti mođe nimajo voline pravice. Zdad občudujem tistega gospoda; videla sem, da on še danas misli s svojoj glavou, čeprav mu to mor-da že dvajset let nič ne koristi.

Zjutraj smo odrinile naprej, mirno je ležalo tam zdolaj, morje, pozneje smo se ugibale, kateri vrh u tisti sivo-modri silhueti na severnem obzorju je Triglav, potem smo segle u torbice in smo se pripravile za Benetke, ob 11 do-poldne pa smo že krmile golobe na Markovem trgu.